

Javaslat

a hazai feltalálás és innováció hatékonyabb támogatására

Egy közhasznú társaság létrehozása és Az integrált ipar- és területfejlesztés

A Föld anyagi javait elfogyasztjuk és pusztítjuk, miközben egyre több ember számára kell megélhetést biztosítani. Ez csak úgy lehetséges, ha újabb és újabb találmányokkal megteremtjük a szükséges javak létrehozásának alapjait. A feltalálás támogatása tehát a jövő számára a legjobb befektetés.

Világszerte ezen a téren is csődöt mondott a liberális gazdaságpolitika, amelynek téves gyakorlata szerint elegendő támogatás a feltalálás számára a szabadalom biztosította monopólium. Az USA politikusai már belátták, ha ezt az utat követik "meghal az amerikai álom". A vállalat-óriások innovációjához és tőkéjéhez igazított rendszer megfojtja a független feltalálót, akitől az újat, a meglepőt várhatjuk.

A megoldás: intézményesített átfogó támogatás a feltalálás érdekében. Egyre több országban tértek erre az útra.

Ezt javasoljuk most Önöknek, akiket azzal bíztak meg a választók, hogy intézzék közügyeinket. Mielőtt a támogatási javaslatunkat megtennénk, szeretnénk bemutatkozni.

Bemutatkozik a Magyar Feltalálók Egyesülete

Az Egyesület meghatározása, céljai

A Magyar Feltalálók Egyesülete (MAFE) a rendszerváltozás kezdetén (1989) megalapított, a feltalálók és a szabadalmasok érdekvédelmét és érdekképviselését ellátó, nem profitérdekeltségű szervezet.

Az Egyesület törekszik arra, hogy a feltalálók a társadalom megbecsülésében részesüljenek, küzdeni kíván egy olyan gazdasági környezetért, amely hatékonyan ösztönzi és elismeri a megújító gondolkodást, az alkotómunkát, a feltalálói tevékenységet.

Figyelemmel kíséri a feltalálók és a szabadalmasok érdekeit, érvényesítve azokat. Az Egyesület harcol a feltalálással kapcsolatos etikátlanság és igazságtalanság ellen, elősegíti a találmányok létrejöttét és megvalósulását.

A MAFE működésének legfontosabb alapelve a szolidaritás és a demokrácia. Együtt kíván működni hazánk és a világ hasonló célokat követő szervezeteivel. Elődjének tekinti a hazánkban 1945-ig működő Magyar Feltalálók Országos Szövetségét.

A tagság

A MAFE rendes tagja lehet bárki, aki legalább egy magyar szabadalom, illetve használati minta feltalálója vagy társfeltalálója, az Egyesület alapszabályát elfogadja, és tagdíjat fizet.

A MAFE pártoló tagja lehet bármely természetes vagy jogi személy, aki az Egyesület alapszabályát elfogadja, és tagdíjat fizet.

A MAFE tagság önkéntes, a rendes tagok jogai egyenlők, a pártoló tagok nem határozhatnak és nem választhatók.

Az Egyesületnek több mint négyezer tagja van.

Az ügyvezetőség tagjai:

Elnök: Dr. prof. Szántay Csaba akadémikus

Alelnökök: Dr. Stefkó Béla, Dr. prof. Zoltán István

Főtitkár: Dr. Vedres András

Főtitkárhelyettes: Gágyor János

Titkárok: Csizmadia Lajos, Komanovics István, Szöllősy János, Dr. Raisz Iván

Számvizsgáló bizottság: Wilhelm László, Nagy László, Dr. Boczán János

Etikai Bizottság: Gál György, Dr. Göde Gábor, Ablonczy Dániel

Tevékenység, eredmények

Az Egyesület legfőbb törekvése a találmányok megvalósulásának elősegítése. Ettől vezérelve szervezte meg 1991-ben, a II. Világháború után először, a Magyar Találmányi Kiállítást, amelyen közel ötszáz újdonság szerepelt.

A Millecentenárius és a magyar szabadság centenáriusának megünneplésére 1996-ban a GENIUS '96 eseménysorozatot is az Egyesület rendezte, amelyen az ENSZ és huszonkét ország vett részt. A kiállításokat több mint háromszázezer látogató tekintette meg. A GENIUS '96 a szellemi tulajdon fontosságára és jogvédelmére irányította a figyelmet, növelve hazánk tekintélyét és hírnevét a világban.

A MAFE 1989-ben csatlakozott a Feltalálók Egyesületei Nemzetközi Szövetségéhez (IFIA), amelynek akkoriban közel negyven tagja volt. Az Egyesület előmozdította a környezetünkben függetlenné vált, polgári útra tért országok feltaláló-szervezeteinek megalakítását és a nemzetközi szövetséghez való csatlakozását. Az IFIA az elmúlt öt év alatt nagy és jelentős világszervezetté vált, jelenleg több mint kilencven országból vannak tagszervezetei. Vedres András főtitkár a nemzetközi szervezet végrehajtó bizottságának tagja.

A MAFE volt a rendező házigazdája 1998 márciusában a Feltalálók Egyesületei Nemzetközi Szövetsége megalakulása harmincadik évfordulójának megünneplésére rendezett ünnepség-sorozatnak. Ennek keretében az ENSZ Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) a korszerű információs technika felhasználásáról nemzetközi szimpóziumot tartott.

Itt ülésezett az IFIA jubileumi közgyűlése és Budapesten volt az Első Feltaláló Olimpia. Ezeken a rendezvényeken ötven országból vettek részt. A Feltaláló Olimpia találmányi kiállítását közel ötvenezer látta.

Külföldi találmányi kiállításokon az Egyesület szervezi, kivitelezi és üzemelteti a magyar kollektív bemutatókat. Az elmúlt öt év során tagjai külföldön találmányaikkal több, mint ötszáz díjat nyertek. Az Egyesület 1993-ban kiérdemelte az Európai

Közösség nagydíját, 1994-ben Genfben " A világ legsikeresebb feltalálószerkezete" címet majd az Interprom Világkupa (1995) és Nürnbergben az 1996. évi Nemzetek Nagydíja is a MAFE birtokába került.

Az Egyesület jelentős ismertséget és elismerést szerzett az üzleti világban is, számos magyar újdonság piacra vitelében működött közre. A MAFE külföldi üzleti képviselői 1998-ban hét országban tevékenykednek.

A MAFE tapasztalt és szakképzett aktivistái hosszú évek óta iparjogvédelmi, üzleti és technikai tanácsadást tartanak minden csütörtökön, vagy egyeztetett más időpontban az Egyesület bérelt irodájában, amelyet évente 3-400-an vesznek igénybe. A MAFE a "PATENT" című hírlevelét ötezer példányban évente kétháromszor kiadja. A magyar szabadalmak a MAFE számítógépes adatbázisában kutathatók, és a DATANET Rt jóvoltából az internet is rendelkezésre áll.

Jelentős az Egyesület permegelőző tevékenysége is. Vitás iparjogvédelmi, üzleti és etikai ügyekben rendszerint sikerült a vitás felek megelégedésére megoldást találni.

A MAFE közreműködik a feltalálással kapcsolatos törvények, gazdaságpolitikai döntések előkészítésénél. Befolyásolni igyekszik az illetékeseket az alkotóerő növelése és hatékonyabb felhasználása érdekében.

Az Egyesület vagyona

A MAFE bérelt irodában működik. Két lefutott személygépkocsival és öt számítógéppel, irodai eszközökkel rendelkezik. Fizetett alkalmazottjai nincsenek.

A támogatók

Az Egyesület működéséhez a Magyar Szabadalmi Hivatal ad némi rendszeres anyagi támogatást (évi 750 ezer Ft). A külföldi találmányi kiállításokon való részvételhez a Gazdaságfejlesztési Célelőirányzat nyújt eseti támogatást.

A GENIUS '96 rendezvénysorozat fő támogatója a Richter Rt volt. A Horn-Kuncze kormány 1996-ban nem teljesítette maradéktalanul a WIPO előtt vállalt hozzájárulását, aminek következtében az Egyesületet 1997-ben irodájából kilakoltatták. Ilyen körülmények között készítette elő a MAFE az 1998-as sikeres Világtalálkozót, melynek fő támogatói az OMFB, a Magyar Szabadalmi Hivatal és a Danubia valamint az SBG&K szabadalmi ügyvivői irodák voltak.

A javaslatunk megtétele előtt tisztázzuk, hogy mit értünk e kérdéskör alapfogalmain, majd röviden ismertetjük a feltalálás és az iparjogvédelem helyzetét.

Bevezetés, alapfogalmak

A Föld hagyományos anyagi javai kimerülőben vannak. A szellemi javak viszont minden határ nélkül gyarapíthatók, és anyagi javak forrásaivá tehetők. A következő évszázadokban (információs társadalom) nem a rabszolga, a föld, a pénz tulajdonlása

lesz a döntő, a szellemi tulajdon válik a meghatározóvá. A szellemi tulajdonos lesz a jövő társadalmának vezető ereje. Erre érdemes tudatosan készülni.

A szellemi javak létrehozóinak sajátos jogait jelenti a szellemi tulajdon. A történelem folyamán több tulajdonforma alakult ki. A szellemi tulajdon a legújabb, csupán ötszáz éves múltja van. A vele kapcsolatos szabályozás, a műszaki területen a szabadalmak (ipari minták, védjegyek stb.) míg a tudomány, a művészet világában a szerzői jogok. Ezek sorra beépültek az országok jogrendjébe.

A szellemi javak egyik része tisztán **közkincs**, mint például a tudomány, a nyelv, a népművészet stb., és a másik fele **a szellemi tulajdon**. Ez utóbbi sajátos tulajdon, mert részben közkincs, például egy irodalmi mű információ tartalma, vagy egy szabadalom leírta műszaki információ egyformán mindenki tulajdona.

Az alkotás tárgya szerint a szellemi tulajdon két csoportra osztható. A műszaki alkotásokkal kapcsolatos az iparjogvédelem, míg a művészeti alkotásokat és alkotóikat a szerzői jog védi.

Az **iparjogvédelem** elsősorban a találmányok, áru- és szolgáltatási védjegyek, ipari minták oltalmával és a tisztességtelen verseny megakadályozásával foglalkozik. Nem hagyhatjuk ki azonban a felsorolásból a származási jelzések és eredet megjelölések oltalmát sem.

A **találmány** olyan új, szakember számára nem nyilvánvaló, iparilag alkalmazható gondolat, amely egy adott műszaki probléma gyakorlati megoldását jelenti. A találmány műszaki alkotás, és mint minden műnek, általában három kiváltó oka van: **a szükség, az érdek és az alkotószenvédély**.

A **feltaláló** ennek a gondolatnak a kiagyalója. A feltalálót vagyoni és személyéhez fűződő jogok illetik meg. Ezeket az államok külön törvényekben szavatolják. A feltaláló csak természetes személy lehet.

A **szabadalom** az állam által kibocsátott okirat. Leírja a találmányt, továbbá jogosultja, a **szabadalmas** számára biztosítja, hogy a szabadalmazott találmányt csak ő, vagy az általa arra feljogosított személy használhatja. A szabadalom jogosultja lehet maga a feltaláló (**független feltaláló**), vagy más például annak munkáltatója (**szolgálati szabadalom**). A jelentős, a technikai haladást meghatározó találmányok rendszerint egy független feltaláló agyában születtek meg.

A szabadalom biztosította jognak térben és időben korlátai vannak csak az azt kiadó állam területén, a fenntartási illeték megfizetésének ideje alatt, de általában maximum húsz évig érvényes. A szabadalom tehát a műszaki információért illeték fejében biztosított **monopólium**.

A **technikai innováció** (megújulás, fejlesztés) egy tervezhető folyamat, alapja és hajtóereje a szabadalmaztatott találmány. A szabadalmi jogrend nélkül mindenki csak másolna, nem fogna költséges fejlesztésbe senki sem.

Az innováció általában egy vállalkozás legtitkosabb belügye. Következetes, szigorúan korlátolt, célirányos tevékenység, amelyet a feltalálás (invenció) fékez, és megzavar. A feltalálói tevékenység viszont nem tűri az innováció meghatározott, tervezett korlátjait, a szabadalmi rendszer pedig nem teszi lehetővé a titkosságot. A két ellentétes szemléletet és munkamódszert nem ötvözni, hanem visszacsatoló rendszerben párhuzamosan

működtetni érdemes. A találmány innovációt indít, az innováció pedig a megoldandó problémák által újabb és újabb találmányokat igényel.

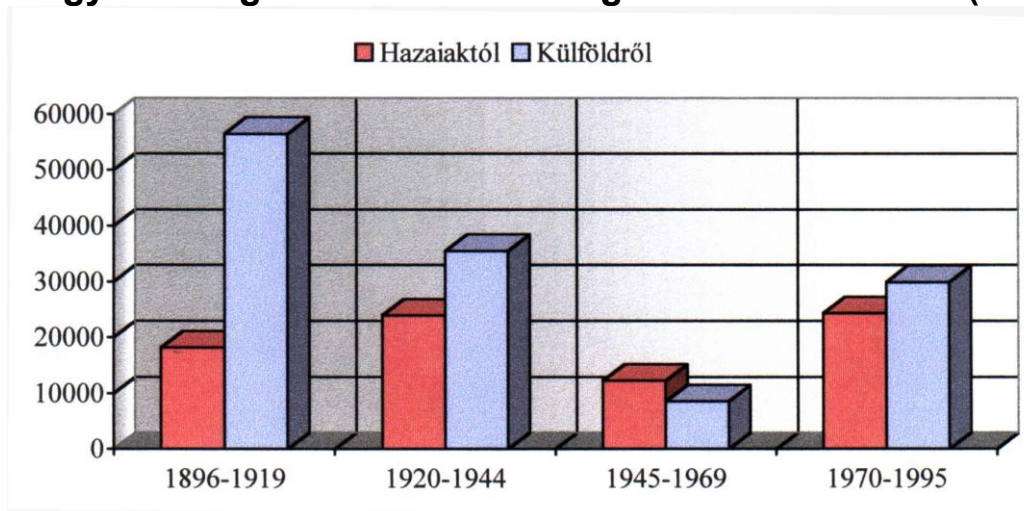
A hazai feltalálás helyzete

Évente körülbelül 700.000 szabadalmat adnak meg világszerte. Napjainkban több mint négymillió szabadalom van érvényben a világon.

Az önálló magyar szabadalmi törvényt 1896-ban hoztuk meg, és a szovjet befolyás időszakában is, egyedül a szocialista táborban Magyarországon maradt csorbítatlanul érvényben a szabadalmak terén polgári jogelv és joggyakorlat.

E száz év alatt több mint kétszázezer magyar szabadalmat adtak ki, ebből közel nyolcvanezer a hazai feltalálók alkotása. Érdemes ezt negyedszázados bontásban vizsgálni (1. ábra).

Magyarországon száz év alatt megadott szabadalmak (db)

1. ábra

E grafikon tükrözi történelmünket. A trianoni országcsönkítés csak a külföldiek részére bejegyzett találmányok számában hozott csökkenést, a hazai alkotóerő jelentősen nőtt.

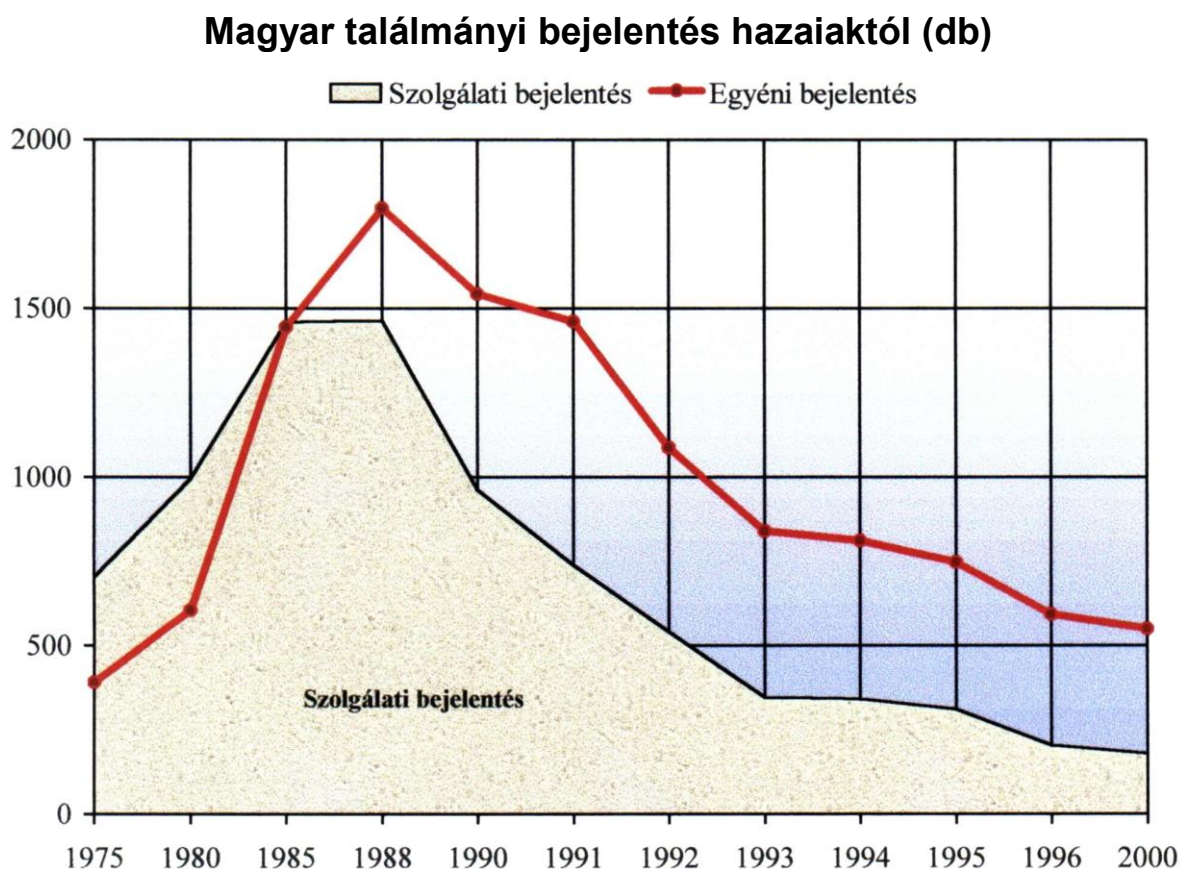
A szovjet típusú gazdasági rend nagymértékű visszaesést eredményezett.

A magyar gazdasági reformok, majd a rendszerváltozás következtében a hazai feltalálás és a külföldiek szabadalmaztatási kedve ismét fellendült, de összességében még így is alatta marad a két háború közötti "Ganz-Kandó aranykorszaknak".

A magyar feltalálás ötödik negyedszázadát már elkezdtük. A történelmi kihívás óriási, a jelenlegi helyzet bölcs beavatkozást követel.

A gazdasági rend polgári viszonyok felé történő elmozdítása a hazai találmányi aktivitás átrendeződésével járt. A szolgálati bejelentések száma 1985 előtt minden évben

meghaladta az egyéni bejelentéseket. Napjainkban viszont több mint kétszeres a magánfeltalálók aktivitása vállalati társaikhoz képest (2. ábra).

2. ábra

Ez a magánszféra megerősödését jelzi, de okozója még az előző gazdasági rendben kiépített egyetemi, kutatóintézeti tevékenység folyamatos leépülése is.

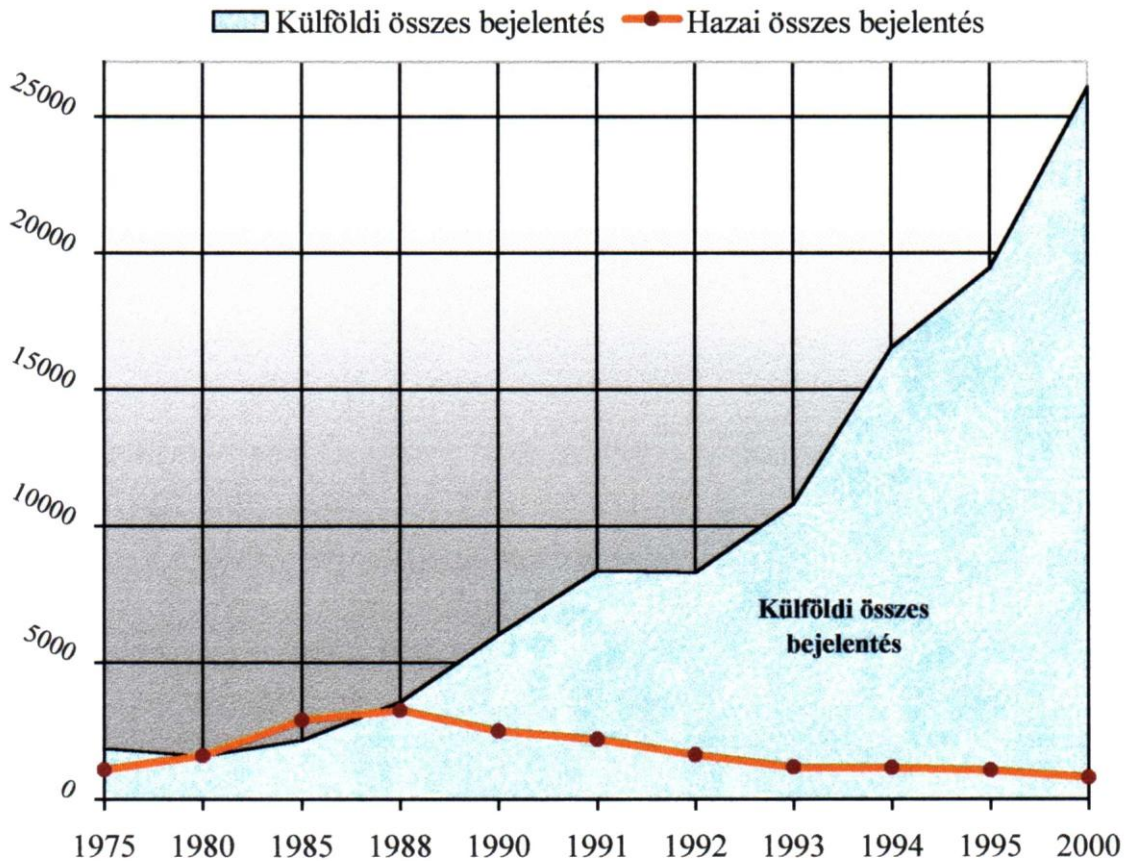
A hazai bejelentések száma, mint ahogy az ábrából kitűnik 1988-tól évről - évre csökken. Ez a találmányok megszületését kiváltó okokkal magyarázható. A termelés mérséklődése következtében, és az elkülönülésünk („vasfüggöny”) megszűnése miatt a megoldandó problémák száma, lényegesen csökken, mert nincs szükség találmányokra.

A feltalálói tevékenységgel kapcsolatos kedvezményeket eltörölték, így keveseknek áll érdekében a feltalálók rögzös útjára lépni.

Az alkotószenvédélyt pedig károsan befolyásolja a korunkra jellemző társadalmi letargia.

A külföldiek Magyarországon igényelt szabadalmainak száma viszont nagymértékben nő (3. ábra). E jelenség oka a külföld piaci aktivitásának nagymértékű fokozódása, és a külföldi beruházások jelentős növekedése. E folyamatokat iparjogvédelmi offenzíva kíséri.

Találmányi bejelentés Magyarországon (db)

3. ábra

Itt szeretnénk felhívni a figyelmet még egy káros jelenségre.

A gazdasági körülmények (a szabadalmazások felszámolása, elszegényedése) a külföldön korábban megszerzett szabadalmaink tömeges méretű megszüntetéséhez vezettek. Az új külföldi bejelentés terheit pedig csak kevés magyar bejelentő tudja viselni. Fentiek a termelés és a kereskedelem területén olyan jelentős mértékű hazai jogvesztést eredményeznek, amely már az ország mozgásterét behatárolja. A helyzet régen megérett a megfelelő hatékonyságú, átfogó közbeavatkozásra.

Az alkotóerő nagyságára egy adott társadalmi-gazdasági környezetben a szabadalmi bejelentések számából vonhatunk le következtetést. E szám az egyetlen biztos objektív adat, amely globális összehasonlítás megtételére is alkalmas, mivel a szabadalmi jogrend napjainkban a világ összes országában érvényes és azonos.

Az összehasonlítások érdekében célszerű figyelembe venni a népesség eltérő számát, ezért az 1. táblázat adatainál ezt figyelembe vettük.

Egymillió országlakosra eső hazai szabadalmi bejelentések száma az 1995 évi ENSZ-WIPO adatok alapján

1 JAPÁN	2810	30 LENGYELORSZÁG	71
2 DÉL-KOREA	1481	31 BELARUSZ	63
3 SVÁJC	787	32 MOLDÁVIA	63
4 SVÉDORSZÁG	771	33 KAZAHSZTÁN	61
5 NÉMETORSZÁG	650	34 SPANYOLORSZÁG	61
6 MONACO	633	35 CSEHORSZÁG	60
7 AUSZTRÁLIA	609	36 LITVÁNIA	56
8 USA	545	37 JUGOSZLÁVIA	56
9 FINNORSZÁG	527	38 HORVÁTOR SZÁG	55
10 ANGLIA	450	39 GRÚZIA	52
11 ÚJ-ZÉLAND	443	40 ÜZBEGISZTÁN	52
12 DÁNIA	442	41 SZLOVÁKIA	51
13 AUSZTRIA	322	42 MACEDÓNIA	50
14 HOLLANDIA	312	43 GÖRÖGORSZÁG	46
15 NORVÉGIA	312	44 BULGÁRIA	41
16 IZRAEL	308	45 AZERBAJDZSÁN	32
17 FRANCIAORSZÁG	295	46 OLASZORSZÁG	29
18 ÍRORSZÁG	264	47 LETTORSZÁG	29
19 DÉL – AFRIKA	185	48 BRAZÍLIA	21
20 SZLOVÉNIA	159	49 KÍNA	10
21 BELGIUM	149	50 KUBA	10
22 LUXEMBURG	143	51 ÉSZTORSZÁG	10
23 KANADA	122	52 MALAJZIA	10
24 OROSZORSZÁG	119	53 PORTUGÁLIA	10
25 MAGYARORSZÁG	111	54 MEXIKÓ	6
26. UKRAJNA	92	55 TÖRÖKORSZÁG	4
27 IZLAND	87	56 KIRGIZISZTÁN	3
28 ROMÁNIA	80	57 INDIA	2
29 MONGÓLIA	73	58 -118 ORSZÁG	1

1. táblázat

Következzék itt néhány megjegyzés. Japán és Dél-Korea kiugróan magas teljesítménye rácsfol arra a hiedelemre, hogy e két ország csak másolja mások technikai eredményeit. Svájc és Monaco előkelő helyezését közre játszik, hogy ezen országokban számos innovatív (kémiai) világ cég központja található. Tanulságos Finnország előretörése, amely átfogó, tudatos iparpolitika és támogatási rendszer eredménye.

A hazai hanyatlás, a találmányi bejelentéseink drámai csökkenése azt eredményezte, hogy ebben a versenyben több mint tíz ország megelőzött bennünket, a világ országai között jelenleg a huszonötödikek vagyunk az egymillió lakosra eső hazai szabadalmi bejelentések száma szerinti rangsorban. Ha az 1985 utáni csökkenés nem következik be, a 10-15. helyek egyikén lennénk. Ha támogatást nem kapunk, akkor e versenyben a "futottak még" országok közé kerülünk.

Az iparjogvédelem helyzetéről és a megoldandó feladatokról

A jelen rövid gondolatébresztő tanulmánynak nem célja a fenti kérdés részletes elemzése, mindössze néhány fontos összefüggésre és megoldandó feladatra szeretné ráirányítani a figyelmet.

Az iparjogvédelem jelentősége

Az iparjogvédelem, általánosabban pedig a szellemi tulajdon védelme a polgári demokratikus állam egyik fontos jogi eszköze, amelynek érvényesülése nélkül a gazdaságban, a fejlődésben zavarok keletkeznek, a piacon anarchia alakulhat ki, és a polgárok közérzete is romlik. Egyértelmű az is, hogy a tőke, elsősorban pedig a külföldi tőke csak ott érzi magát jól, ahol az iparjogvédelem intézményei zavartalanul működnek.

A fejlett polgári társadalmakban az iparjogvédelemnek magas társadalmi presztízse van. A gazdasági élet szereplői tisztában vannak a jogvédelem jelentőségével, és annak lehetőségeit ismerik, és ténylegesen kihasználják. A fontos döntések előtt mérlegelik az iparjogvédelem lehetőségeit és várható hatásait.

Magyarországon az iparjogvédelem ezt az ismertséget és megbecsültségi szintet még nem érte el. A gazdasági élet szereplőinek ismeretei ezen a téren nagyon hiányosak. Ez gátat szab az iparjogvédelem által nyújtott lehetőségek kihasználásának. A nem megfelelő magatartás komoly veszélyforrást is jelent, amennyiben az egyes lépések során mások jogaira nincsenek figyelemmel. A jogbitorlások és jogsértések száma indokolatlanul nagy, aminek számos negatív hatása érezhető. A média gazdasággal foglalkozó munkatársainak ilyen irányú ismeretei hiányosak és felszínesek.

Legfontosabb feladat emelni a hazai iparjogvédelmi kultúra színvonalát. Gondoskodni kell arról, hogy az egyetemi szintű képzés során - mind a menedzserek, mind pedig a mérnökök iparjogvédelmi oktatásban vegyenek részt. A médiában megfelelő helyet kell biztosítani az iparjogvédelemmel kapcsolatos ismeretterjesztésnek. Az iparjogvédelem lehetőségeinek megfelelő szintű igénybevétele eközben hatásai révén automatikusan gondoskodik a jogvédelem jelentőségének felismeréséről. Mint ahogy az Amerikai Egyesült Államokban az a jogerős bírósági döntés, mely szerint a Polaroid cégnek szabadalom bitorlásért 940 millió dollár kártérítést ítélt meg, többet lendített az iparjogvédelem megbecsültségén, mint akárhány adminisztratív intézkedés.

Az iparjogvédelem jogszabályi és intézményi háttere

Magyarország a szovjet befolyás idején is megőrizte az iparjogvédelem terén a polgári jogot. Ezen a területen a legfontosabb anyagi és jogi feltételeket jó és modern törvények szabályozták. A törvényeink az európai jogrenddel harmonizálnak, mondhatjuk tehát, hogy az iparjogvédelem jogi feltételei már rendelkezésre állnak.

A Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) egy évszázados múltra tekinthet vissza. Az utóbbi pár évben a magas bevételeiből kiváló körülményeket teremtett működéséhez. Információs eszköztára korszerű. Mindez nem jelenti azt, hogy az iparjogvédelem kialakult rendszere zökkenőmentesen működik.

A jogszerzés terén a legnagyobb akadály, hogy a jogszerzés költségei a kedvezmények ellenére is magas. A Magyar Szabadalmi Hivatalnak, mint elsőfokú iparjogvédelmi hatóságnak jobban kell törekednie arra, hogy az ügyeket elfogadható határidőn belül, egységes színvonalon intézze el.

Az engedélyezett kizárólagos jogokról, beleérve a védjegyeket is, az érdeklődők számára könnyen hozzáférhető nyilvántartásra van szükség, amely kutatható, és ahol az adatok tartalmáért és teljességéért a Hivatal felel.

A közös európai szabadalmi rendszerhez való csatlakozásunk a küszöbön áll. A MSZH jelenlegi tevékenysége erősen beszűkül, az érdemi elbírálói munkát Münchenben fogják végezni. A Hivatal fő feladata az adminisztráció és a tájékoztatás lesz. A csatlakozott országokhoz hasonlóan, átgondolandó lesz az MSZH közjogi állása.

A jogérvényesítés terén a csatlakozásig változások szükségesek, mert e területen komoly nehézségek vannak.

Az iparjogvédelmi tárgyú jogvitás ügyek, elsősorban az MSZH előtt folyó nemperes eljárások, intézésének időszükséglete nagyon nagy.

Az MSZH határozatainak megváltoztatására indult eljárások a Fővárosi Bíróság hatáskörébe tartoznak. A bíróság leterheltsége nagy, az eljárások elhúzódnak.

A bíróság végzése (ítélete) ellen a Legfelsőbb Bírósághoz lehet fellebbezést benyújtani. A fórumrendszer tehát háromfokozatú, amely eleve hosszú döntési időt eredményez. A jogérvényesítés teljes időszükségletét tovább növeli a Legfelsőbb Bíróság rendkívül nagy leterheltsége.

A bíróságok jogszabályi felhatalmazás hiányában nem tudnak megfelelő szigorral fellépni az időhúzással szemben, vagy a bírósággal való együttműködés akadályozása esetén. Az ideiglenes intézkedések eléréséhez viszont törvényben biztosított 15 nap a gyakorlatban betarthatatlanul rövid.

A jogi szabályozás felülvizsgálatára éppen a jogérvényesítés területén lenne szükség. Jogbitorlás esetén a bíróság ítéletének érvényesítésére a jelenlegi végrehajtási szabályok gyakorlatilag használhatatlanok. Itt általában nem egy tartozás behajtásáról van szó, hanem valamennyi jogbitorló ellen hatékony intézkedésre, például egy termelés vagy értékesítés leállítására, egy árukészlet lefoglalására vagy megsemmisítésére. A jogosult nem tud pontos információt adni arról, hogy a bitorló hol és mennyi árut tárol. Itt a büntető eljárásokban kialakult nyomozás értelemszerű alkalmazása vezethet csak eredményre.

Mindezek alapján a jogérvényesítés teljes folyamatát átgondolandónak és javítandónak tartjuk. Ebbe éppúgy beleértendő a megfelelő bírói kapacitás biztosítása, mint a szükséges jogszabályi változások kidolgozása.

A jogérvényesítés területén igen sikeres megoldás volt a vámfelügyelet bevezetése védjegy és szerzői jogok sérelme esetén. Kérdés, hogy ez a rendszer miért nem terjeszthető ki szabadalmibitorlásra vagy használati minta bitorlásokra is.

Fontos gondoskodni arról, hogy a kialakuló joggyakorlatot a közvélemény megismerje. A fontosabb bírósági döntéseket ezért széles körben ismertetni kell.

Az iparjogvédelem fenti problémáinak átgondolása és megoldása a gazdaság biztonságának és versenyképességének növekedését fogja szolgálni.

Egy közhasznú társaság létrehozását célzó javaslat

"...hiányzik egy fontos láncszem, nevezetesen egy olyan intermedier, közvetítő szervezetrendszer, amely a kutatási eredményeket és a találmányokat a termelésbe átvezeti. " ("A jövő választása" FIDESZ, 1998)

A feltalálás és az innováció a gazdaságban szerves egységet képez. Mint már említettük, világszerte ezen a téren is csődöt mondott a liberális gazdaságpolitika.

A feltalálás számára nem bizonyult elegendő támogatásnak a szabadalom biztosította monopólium. A vállalat-óriások innovációjához és tőkéjéhez igazított rendszer megfojtja a független feltalálót, akitől az újat, a meglepőt várhatjuk, mert képtelen egyedül viselni a szabadalmaztatás, majd a megvalósítás, a piachoz jutás terheit. Mindezek következtében az, aki képes műszaki alkotások létrehozására, ha van találmánya, akkor titokban tartja, vagy inkább más tevékenységet végez.

Érdemes áttekinteni a feltalálás és az innováció kapcsolatrendszerét (4. ábra).

A feltaláló a tehetsége, tudása és tapasztalata felhasználásával külső szükség, vagy belső alkotói kényszer készítésére műszaki alkotást hoz létre, amely szellemi tulajdonná alakítás (szabadalom, know how) után értékesíthető. E folyamat támogatást igényel (1., 2., 3. és 4. támogatás). A találmányok, az új termékek számára a piac megszerzése igen költséges, és nagy tapasztalatot, szakértelmet követel. A világ országaiban ezt különböző társaságok és szervezetek állami segítséggel végzik (Franciaország: ANVAR, Ausztria: OEPV Alapítvány, Németország: Fraunhofer Intézet, USA: Kiválóak Klubja láncolat, stb.).

A megvalósítás, egy vállalkozás innovációja, legtöbbször nem fedezi a ráfordításokat, ezért szintén támogatást (5. támogatás) igényel (l. később). Ez utóbbi, ha olyan, mint az 1945-ig érvényben lévő adókedvezményünk volt, kedvező hatása a feltaláláson is érezhető ("Ganz-Kandó aranykorszak") lenne.

A támogatások fedezete az új termékek, eljárások és szolgáltatások létrehozásakor, illetve értékesítéskor beszedett adó, és a szabadalmakkal kapcsolatosan fizetett illetékek. Ez utóbbi évente közel kettőmilliárd forint bevételt jelent hazánkban a Magyar Szabadalmi Hivatalnál, a nagy számú külföldi bejelentés következtében.

Két állami forrás támogatja ma a hazai feltalálást. A Gazdaságfejlesztési Célelőirányzat főleg a külföldi kollektív piacszerző akcióknál nyújtott eseti és egyedi segítséget.

A külföldön teendő szabadalmi bejelentéseink támogatására a Kormány a 3534/1991. sz. határozatával pénzalapot hozott létre, és egy pályázati rendszert működtet. Ez nem váltotta be teljesen a hozzá fűzött reményeket. Az erre a célra szánt anyagiak hatástalanok és kihasználatlanok maradtak. Az államhoz való szoros kötődés miatt elégtelenül érvényesültek a piacgazdaság és a haszon elérésének szempontjai.

A jövő érdekében nagyon fontos lenne az ifjúság körében a kreativitás felébresztése. Erre nincs megfelelő támogatás.

Fentiekhez kapcsolódik a szellemi tulajdon hathatós jogvédelme. Ehhez a társadalomban jobban kellene tudatosítani e tulajdonforma fontosságát és különleges jogi helyzetét, valamint a gazdaság résztvevői körében a jogszerzés módját.

A hazai feltalálás hatékonyabb támogatására halaszthatatlan intézkedések szükségesek. Egy közhasznú társaság (Javasolt neve: Invenció Közhasznú Társaság, Invenció Kht.) létrehozását javasoljuk, amelyet a megfelelő támogatás biztosítására el kell látni anyagi eszközökkel.

A közhasznú társaság céljai és tevékenysége:

- az alkotóerő növelése, és hatékony felhasználásának előmozdítása,
- a hazai feltalálás fellendítése.

Fenti célokat az alábbi tevékenységek végzése által kívánja elérni:

- a magyar találmányok bel- és külföldi szabadalmi oltalma megszerzésének támogatása,
- a magyar találmányok piachoz jutásának elősegítése,
- megoldandó problémák közvetítése a feltalálók felé,
- az ifjúság kreativitásának növelése,
- a szellemi tulajdon jogvédelmének társadalmi elismertetése.

A közhasznú társaság működése:

A társasághoz ötlettel, kidolgozott megoldással, szabadalommal és egyéb szellemi tulajdonnal lehet fordulni. A társaság eldönti, hogy a kérdéses szellemi tulajdon maximum tíz éves távlatban üzleti célra alkalmas, ill. forgalomképes-e. Megfelelőnek ítélt esetben az ügyintézés, a jogszerzés, a jogfenntartás és az értékesítés költségeit hitelezi, vagy kölcsönt nyújt a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokért cserébe. Az üzleti célból alkalmatlannak ítélt esetben a költségeket csak egyéb biztosíték együttes nyújtása esetén hitelezi.

A társaság a kérdéses szellemi tulajdon értékesítését azonnal megkezdi, ha rövid lejáratú (maximum 1 éves) visszavásárlási szerződést nem köt az érdekelt.

Az alkotónak elővételi joga lesz, ha élni kíván vele, értékesítéskor a társaság ráfordításaiért visszaválthatja a szellemi tulajdonát. Ellenkező esetben a jogok a vevőhöz kerülnek, a vételárból a társaság levonja a ráfordításait, az annak megfelelő kamatot és a vételár meghatározott százalékát, mint hasznot. A fennmaradó részt az alkotónak kifizeti.

A társaság elősegíti a találmányok és az újdonságok számára a piacszerzést. Ilyen nemzetközi és hazai kiállításokat, vásárokat és egyéb üzleti eseményeket rendez, szervezi hasonló külföldi fórumokon a magyar közös részvételt.

A társaság olyan közvetítői tevékenységet folytat, amellyel különösen a kis és középvállalkozások megoldandó műszaki problémáihoz megfelelő feltalálót ajánl.

Széleskörű tájékoztatást nyújt a szellemi tulajdon jogvédelmével, a gazdaságban történő hasznosításával kapcsolatban. A társaság a gazdaság résztvevői számára az illetékes kamarákon keresztül díjazás ellenében iparjogvédelmi tanácsadást végez.

A társaság kiadványaiban, valamint az írott és elektronikus sajtó segítségével népszerűsíti az alkotótevékenységet.

Elősegíti az ifjúság kreativitásának növelését a pedagógusok ez irányú figyelmének felkeltése, tájékoztatása és továbbképzése útján.

Az ifjúság részére olyan pályázati rendszert működtet, amely alkotómunkára ösztönzi a fiatalokat.

A társaság tagjai:

A feltalálás fellendítésében érdekelt állami szervek és társadalmi, gazdasági szervezetek, valamint alapítványok.

A társaság anyagi eszközei:

Az induló vagyon (200 millió Ft) az állam által rendelkezésre bocsátott tőkéből, a társaság tagjainak befizetéseiből és a nem pénzbeli, vagyoni hozzájárulásaiból, tevődik össze.

Az állami szervek 200 millió forint összegű évi rendszeres anyagi tőkepótlást nyújtanának.

150 millió Ft (3534/1991. sz. határozatával létrehozott pénzalap)

20 millió Ft (IKIM Gazdaságfejlesztési Célelőirányzat)

30 millió Ft (A Magyar Szabadalmi Hivatal illeték bevételeinek 10 -20%-a)

A gazdasági kamaráktól, gazdálkodó szervezetektől első évben 10 millió forintnyi, majd évente a terhelhetőségüktől függően növekedő mértékű hozzájárulás szükséges.

A társaság árbevételei a működés ötödik évétől várhatóan fedezik a szükséges anyagiak jelentős részét.

A társaság pénzeszközeinek felét, illetve tőkehozadékát használhatja fel támogatásra, míg 50 % tőkehányad tartaléktőkeként kezelendő. A tőkejuttatás előre meghatározott részénél nagyobb mértékű költségfelhasználás a társaságnál nem engedélyezhető.

A társaság javasolt székhelye:

Kíváncsú lenne, hogy a Társaság Budapesten, a volt EXPO területén létesítendő Informatikai és Technológiai Innovációs Park (Info Park) részeként működjön.

Ezzel megteremtené annak szélesebb és korszerűbb kereteit, megtöltené valós emberi, szakmai és üzleti élő kapcsolatokkal, megadva annak a jövő századok felé mutató arculatát.

Az integrált ipar- és területfejlesztés: A vállalkozások innovációs tevékenységének támogatása

Azt hittük az Antall-kormány megalakulásakor, hogy a hazai innováció megfelelő támogatottsághoz fog jutni. Várakozásunkat táplálta a miniszterelnök szűzbeszédének legfontosabb megállapítása: "egyetlen erőforrásunk maradt, az alkotóerő". Felhasználása, növelése bonyolult, összetett folyamat, kölcsönhatásban van az ipar- és területfejlesztéssel.

Még 1990-ben javasoltuk a kormánynak, részesítse adókedvezményben a találmányok megvalósítóit. Érvelésünket évszázados törvényeinkkel támasztottuk alá. Botos Katalin akkori államtitkártól kaptuk az elutasítást: a szabályzás ezen a téren megfelelő, nincs szükség újabb kedvezményre. Ezután évről-évre hiába érveltünk, jósoltunk, a feltalálás, az innováció vonatkozásában lényeges kedvezményeket nem sikerült elérni.

A kialakult helyzetet érezzük, ismerjük: az ipari, a mezőgazdasági termelés lényegesen csökkent, a feltalálás megszűnőben.

A gazdaság gyakorta egy cégen belül is - két részre szakadt, egy hivatalosra és egy nem adózó illegálisra. Ez utóbbi rövidtávon nagy haszonra játszik, ezért törvénytelen, etikátlan eszközökhöz nyúl. Magától értetődik, ez nem a feltalálók, az innováció közege. Itt számlát nem adnak, habozás nélkül lopják az ötletet, kijátszanak, bitorolnak. A szabadalom és védjegy-jog ebben a körben nem érvényes.

Gazdasági helyzetünk jobbra fordítására, a fenti áldatlan állapotok megszüntetésére ma is ugyanazt ajánljuk, mint 1990-ben, az évszázados módszerünket, amely a reformkor után elindította fejlődésünket, amely a technikában a „Ganz-Kandó aranykorszakot” eredményezte, és amely a nagy világválságból is hamar kivezette az országot.

A magyar állam iparfejlesztő tevékenysége 1881-ben jutott először kifejezésre a híres XLIV. számú törvényünkben. Idézzük fel itt ennek a tizenöt mondatos remeknek első paragrafusát:

"Állami kedvezményben részesíttetnek: A technika jelen fejlődése szerint berendezett azon gyárok, amelyek Magyarországon eddig elő nem állított cikkekét készítenek. "

Ez a mondat több mint egy évszázadon keresztül változatlanul érvényben volt. Házadómentességen kívül a következő állami kedvezményeket adták: Felmentés a keresetadó alól, a gyári üzem után járó egyenes állami, valamint községi pótdadók és iparkamarai illetékek alól 15 évre, felmentés a gépek, ingatlanok megszerzéséért járó kincstári illetékek, vámdíjak alól. A beruházáshoz szükséges dolgokat az állami vasutakon önköltségesen szállíthatták.

Az állami kedvezményben részesítetteknek kötelezettségeik voltak. Alkalmazottjaik legalább 75 %-ának magyar honosságúnak kellett lenni. Az ilyen gyárok kötelesek voltak az összes építési és berendezési tárgyaikat, valamint üzemükhöz szükséges anyagokat, félgyártmányokat, amennyiben ezek a magyar korona országaiban megfelelően készültek, a hazai ipar révén beszerezni.

A törvény második megfogalmazásakor (1907. évi III. törvénycikk) megállapították, hogy 1881-től a kedvezmények biztosításának első 15 évében 838 új gyár létesült. Ezek közül csupán 6,5 % ment tönkre.

Az új törvénybe szociális elemeket is beépítettek: *"A kormány által adható adómentességben részesíthetők a vállalat által épített közegészségügynek megfelelő munkáslakások is."*

A két világháború között fogalmazták át ismét honatyáink a törvényt (1931. XXI. törvénycikk). Ez a 130 mondatos szöveg változatlanul tartalmazza mindazt, amit 1881-től alkalmaztunk.

Újdonság, hogy a kedvezmények odaítélését kiterjesztik olyan iparvállalatokra, amelyek bővítés útján bocsátanak ki új termékeket. Érdekesség, hogy ez esetben nem kellett az új üzemrésznek önálló könyvelést vezetni, hanem a pénzügyminiszter megállapította azt a százalékos viszonzszámot, amelynek arányában részesült a vállalat a kedvezményekben. A kereskedelmi miniszter új termékek létrehozására segélyeket, kölcsönöket is odaítélt az Ipari és Kereskedelmi Alaptól.

Az Országos Ipartanács, amely 1907-től létezett, széles jogkört kapott és kibővült. Megszervezték a városokban és községekben az Iparfejlesztési Bizottságokat. Figyelemre és követésre méltó ez, az iparosok, a lakosság és az ország érdekeit egyaránt szolgáló megoldás.

Például egy nagyközségben 12 tagból állt a bizottság, amelynek 4 tagját a kereskedelemügyi miniszter nevezte ki, négyet a helyi képviselőtestület és négyet a helyi iparkamara választott. A bizottság összetétele biztosítéka volt annak, hogy a fogyasztó és termelő érdekek, a különböző foglalkozási ágak képviselői sok oldalról közelítsék meg az ipar- és területfejlesztés helyi kérdéseit. Ezek a szervek gyakorlati tanácsokkal szolgáltak a kormányzat részére.

A Horn-Kuncze kormány még válaszra sem méltatta javaslatunkat. Az ipar- és területfejlesztés tekintetében haladt a Kádár rezsím utolsó időszakában kijelölt úton.

Most megismételjük javaslatunkat, részesítsük adókedvezményben a találmányokat megvalósító vállalkozásokat. Térjünk vissza a múltban bevált ipar- és területfejlesztő gazdaságpolitikánk újbóli alkalmazásához, igazítva azt korunkhoz, a szellemi tulajdon, az információ társadalmához. Ez szükséges feltétele és egyben része lesz az integrált ipar- és területfejlesztés megvalósításának.

Az integrált ipar- és területfejlesztésen a következőt értjük: **a helyi és globális természeti, gazdasági, emberi, szellemi erőforrások modern eszközökkel történő összerendezése az anyagi javak optimális, környezetbarát és erőforráskímélő biztosítása érdekében.**

Az 1998-as választásokon a polgári erők győzelmével megteremtődtek fentiek megvalósításának feltételei. A részletek kidolgozásában számíthatnak a Magyar Feltalálók Egyesülete segítségére.

Budapest, 1998. július 13.

Dr. Vedres András
főtitkár